

16. Розенталь, Д.Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д.Э. Розенталь, М.А. Теленкова. – 3-е изд., испр. и доп. – Москва: Просвещение, 1985. – 399 с.
17. Романова, Т.П. Проблемы современной эргонимии [Электронный ресурс] / Т.П. Романова // Вестник Самарского государственного университета. Серия «Филология». – 2008. – №1. – Режим доступа: <http://vestniksamgu.ssau.ru/gum/1998web1/plog/199811801.html>. – Дата доступа: 14.04.2017.
18. Соколова, Т.П. Коммерческие урбанонимы России в аспекте нейминговой экспертизы / Т.П. Соколова // Ценности и смыслы. – 2016. – №6 (46). – С. 79–86.
19. Суперанская, А.В. Общая теория имени собственного / А.В. Суперанская. – М., 2007. – 192 с.
20. Трапезникова, А.А. К вопросу о классификации эргонимов (на материале коммерческих наименований Красноярска) / А.А. Трапезникова // Мир науки, культуры, образования. – 2009. – № 2(14). – С. 68–70.
21. Шмелева, Т.В. Ономастика: учеб. пособие / Т.В. Шмелева. – Славянск-на-Кубани: Изд. центр филиала ФГБОУ ВПО «КубГУ» в г. Славянске-на-Кубани, 2013. – 161 с.
22. Шмелева, Т.В. Ономастикон российского города / Т.В. Шмелева. – Германия: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2014. – 144 с.

Ю.Р. Сабітава

Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна

e-mail: smalucha@yandex.by

Навуковы кіраўнік: Якубук Н.Р., кандыдат філалагічных навук, дацэнт

УДК 808.26–311.11–808.26–311.5

Мікратапонімы Брэстчыны, матываваныя назвамі раслін

Ключавыя словы: *геаграфічны аб'ект, Брэстчына, мікратапонім, лексіка-семантычная група, расліна, урочышча.*

У артыкуле праводзіцца аналіз найменняў урочышчаў Брэсцкай вобласці дзвюх лексіка-семантычных груп: мікратапонімаў, матываваных агульнымі назвамі раслін-нага свету, і мікратапонімаў, суадносных з канкрэтнымі назвамі раслін.

Yu.R. Sabitova

Brest State University named after A.S. Pushkin

Microtoponyms of Brest region motivated by plant names

Key words: *geographical object, Brest region, microtoponym, lexico-semantic group, plant, tract.*

The article analyzes the names of the Brest region tracts of two lexico-semantic groups: microtoponyms motivated by common plant names, and microtoponyms motivated by specific plant names.

Людзі здаўна цікавіліся, як называецца іх мясцовасць, рэчка, што працякае ў вёсцы, возера, дзе ўлетку купаюцца дзеці і адпачывае моладзь, або лес, куды мясцовыя жыхары ходзяць збіраць ягады і грыбы, і спрабавалі даведацца, чым матывуецца назва мясціны. Найменні географічных аб'ектаў з'яўляюцца своеасаблівымі гістарычнымі дакументамі. Акрамя гэтага, беларускія мікратапонімы – гэта скарбніца, дзе захаваліся забытыя тэрміны, якія сталі незразумелымі па пэўных прычынах: праз знікненне прыродных і штучных аб'ектаў, якія ўваходзілі ў назву, праз выцясненне мясцовых дыялектных тэрмінаў найбольш вядомымі літаратурнымі адпаведнікамі. Некаторыя найменні ведаюць толькі спецыялісты, а ў лепшым выпадку – невялікая група старажылаў, якіх з кожным годам становіцца ўсё менш. Менавіта праз такія адзінкі і варта вывучаць гісторыю мовы, народа. Важна, каб гэтая спадчына захоўвалася, каб не перарывалася паяз

пакаленняў і не знікалі культурныя адметнасці рэгіёна. У даным артыкуле аб'ектам даследавання паслужылі мясцовыя назвы ўрочышчаў Брэсцкай вобласці.

На аснове праведзенага аналізу ўтваральных асноў мікратапонімаў Брэстчыны выявілася, што шматлікую групу складаюць мікратапонімы, *суадносныя з канкрэтнымі відамі раслін*, г. зн. матываваныя назвамі парод дрэў, кустоў, раслін, траў, іх частак. Вельмі пашыраны ў нашым рэгіёне ў якасці ўтваральных асноў лексемы *бязроза і дуб*: *Берэ́за* м. у л. (Клейнікі Бр.), *Берэ́зов Груд* л. (Камянюкі Кам.), *Берэзы́нка* л. (Аўсямірава Стол.), *Бырызына́* м. у л. (Псышчава Иван.), *Бырэ́зына* п. (Навасёлкі Кобр.), *Бэрэ́зовэ* л. (Старыя Пескі Бязроз.), *Бэрызы́нка* ўр. (Ялач Драг.), *Бэрэ́зіна* п. (Падкраічы Бязроз.), *Бэрэ́знэ* паша, п. (Фядоры Стол.), *Бяро́завая Гарá* ўзв. (Лапацічы Лях.), *Бяро́заў Остраў* л. (Забалацце Мал.), *Бяро́заўка* л. (Белавуша Стол.), *Бяро́зкі* л. (Тухавічы Лях., Радзевічы Кам., Малеч Бязроз., Малахоўцы Бар.), *Бяро́знае* п. (Фядоры Стол.), *Бярэ́зіна* б. (Відзібор Стол.), *Бярэ́зінка* л. (Белавусаўшчына Пруж.); *Во́зле Дуба* п. (Соміна Ивац.), *Зваля́лыі Дуб* п. (Лука Кобр.), *Дубавéц* л. (Крывошын Лях.), *Дубаві́н* л. (Тухавічы Лях.), *Дубаво́е* ўр. (Кажан-Гарадок Лун.), *Дубі́шча* ўр. (Забалацце Бар.), *Дубі́шчы* л. (Небыты Бар.), *Ду́бкі* л. (Баршчэва Кам.), *Дубны́кы* п. (Мокрая Дубрава Пін.), *Дубо́ва Града́* л. (Жолкіна Пін.), *Дубо́вае* паша (Калоднае Стол.), *Дубо́віцке* л. (Краі Ивац.), *Дубо́вік* ур. (Камянюкі Кам.), *Дубо́віцке* л. (Краі Ивац.), *Дубо́к* л. (Заполле Ивац.), *Дубына́* л. (Сачыўкі Иван.), *Дубы́на* п. (Баранцы Жаб.), *Дубы́нка* м. у л. (Ставы Бр.), *Дубы́шча* п. (Навасёлкі Кобр.), *Дубы́я* ўр. (Воса Кобр.), *Каля Дуба* п. (Лінова Пруж.), *Пад Дуб* п. (Турная, Ивац.), *У Дуба́х* п. (Фядоры Стол.) і інш.

У якасці батанічных номенаў выкарыстоўваюцца і іншыя назвы парод дрэў і хмызняку: *Але́с* лес, у якім растуць вольхі (Чарнаўчыцы Бр.), *Але́хоўка* л. (Стайкі Ивац.), *Альшы́нка* л. (Белавусаўшчына Пруж.), *Альшы́на* ўч. л. (Харсы Бр.), *Асі́нкі* л. (Пружаны Бр.), *Асо́вае* л. (Дружылавічы Иван.), *Вольшы́нка* л. (Беразнякі Кам.), *Верба́* б. (Рэчкі Ивац.), *Вырбы́на* луг (Псышчава Иван., Лісічыцы Бязроз., Камень Кобр.), *Граб'е́* ўр. (Шумакі Бр.), *Гра́бнік* л. (Целяханы Ивац.), *Грабо́вка Вылы́ка* п. (Залескія Кобр.), *За Але́шнікам* п. (Арэхаўскі Кобр.), *Завэ́рб'е* ўр. (Навіцкавічы Кам.), *Залозэ́нне* п., с. (Фядоры Стол.), *Зальы́зе* б. (Багданаўка Лун.), *Зальшы́нне* ўр. (Псышчава Иван.), *Заосы́на* луг (Хаціслаў Мал.), *За Тапо́лямі* п. (Арэхаўскі Кобр.), *Кляно́вэ* л. (Старое Сяло Жаб.), *Лáз* л., п., (Мокрая Дубрава Пін., Сялец, Падкраічы Бязроз.), *Лазавéц* ур. (Белавусаўшчына Пруж.), *Лáзка* б. (Арэхаўскі Кобр.), *Лазкі́* п. (Гошчава Ивац.), *Лазо́к* п. (Харава Пруж.), *Лозá* б., п., ур. (Юўсічы Кам., Казловічы Бр., Дружылавічы Иван.), *Лозно́е* п. (Фядоры Стол.), *Лы́пка* п. (Навасёлкі Кобр.), *Лы́пінкы* б. (Псышчава Иван.), *Лы́п'е* п. (Аўсямірава Стол.), *Ора́бінка* б. (Краі Ивац.), *Осі́новка* х. (Лукава Мал.), *Осо́ва* п. (Навасёлкі Кобр.), *Осо́ва Перэ́то́ка* л. (Краі Ивац.), *Осы́нкы* п. (Навасёлкі Кобр.), *У Лозі́* ўр. (Лісічыцы Бязроз.), *Чарамхі́* л. (Нагор'е Драг.), *Черэ́мушкі* ч. в. (Відзібор Стол.), *Черемхо́ва* луг (Бор-Дубінец Стол.), *Чэрэ́мушыны Груд* узв. на б. (Псышчава Иван.), *Ясі́нне* б. (Моладава Иван.), *Ясэ́нэвэ* б. (Рудня Ивац.), *Ясэ́нь* п. (Навасёлкі Кобр.) і інш.

Крыніцай мікратапонімаў зрэдку выступаюць назвы пладовых дрэў: *Ві́шенкі* уч. з. (Тэльмы Бр.), *Ві́шня* п. (Клейнікі Бр.), *Вы́шынька* п. (Хацінава Кам.), *Гру́шка* с. (Добрае Кобр.), *Гру́шкі* м. у л. (Малеч Бязроз.), *За Гру́шкай* п. (Белавусаўшчына Пруж.), *Яблы́нька* м. у л. (Тамашоўка Бр.), *Яблы́нец* луг (Дружылавічы Иван.), *Яблы́нька* п. (Навасёлкі Кобр.).

Утваральнымі асновамі мікратапонімаў таксама паслужылі найменні хвойных парод дрэў: *Заялы́на* б. (Ляхаўцы Мал.), *Заялы́ннэ* п. (Масевічы Мал.), *Сасэ́нкі* л. (Якаўчыцы Жаб., Арэхаўскі Кобр.), *Сасно́вая Го́рка* ўзв. (Тартакі Бар.), *Сасно́ўка* п. (Ляхчыцы Кобр.), *Сасу́вка* л. (Каралін Иван.), *Хваі́на* л. (Гута Бр.), *Сосанка* п. (Навасёлкі Кобр.), *Сосні́ўка* ўр. (Псышчава Иван.), *Сосні́ўка Мо́тольска* л. (Моталь Иван.), *Сосні́ўка Псы́ська* л. (Псышчава Иван.), *Сосно́вэц* узв. (Вялічкавічы Кам.), *Сосны́й Груд* п. (Навасёлкі Кобр.), *Сосны́ца* м. на б. (Псышчава Иван.), *Сосонкі́* л. (Фядоры Стол.), *Хваё́вае* л. (Забалацце Мал.), *Хві́йка* л. (Прыбарова Бр.), *Хво́інка* л. (Беразнякі Кам.), *Хвойкы́* л. (Фядоры Стол.), *Яло́ўка* л. (Хвалава Пруж.), *Яло́ўцы* м. у л. (Папялёва Пруж.), *Ялё́цкі Сыно́кос* с. (Псышчава Иван.) і інш.

Зафіксаваны на Брэстчыне мікратапонімы, якія матывуюцца назвамі асобных раслін, траў: *Асавіца* п. (Роўбіцк Пруж.), *Бабычовэ* л. (Старыя Пескі Бяроз.), *Багныско* м. у л. (Кацельня Баярская Бр.), *Багоннік* л. (Альшаны Стол.), *Багуннік* уч. л. (Замшаны Мал.), *Бэлы Багон* м. у л. (Папялёва Пруж.), *Блюшныкі* луг (Шышова Кам.), *Васількаве* м. у л. (Выганашчы Ивац.), *Вэвсішча* п. (Горталь Ивац.), *Вэрос* л. (Рудня Бр.), *Залётте* б. (Старыя Пескі Бяроз.), *Зозулька* п. (Навасёлкі Кобр.), *Краніўніца* б. (Стрыганец Жаб.), *Кропыўна* п. (Навасёлкі Кобр.), *Лопухі* п. (Пералум'е Жаб.), *Мачоха* п. (Навасёлкі Кобр.), *Пшаніца Фядорская* п. (Калоднае Стол.), *Сітнэ* п., с. (Фядоры Стол.), *Хмілёўка* л. (Навасады Бр.), *Чамяры* л. (Ставы Кам.), *Черемошны* п. (Краі Ивац.), *Чырэт* с. (Скокі Бр.), *Чырэтняк* б. (Сачыўкі Иван.), *Чырэцянык* ур. (Псышчава Иван.) і інш.

Адзінкавыя мікратапонімы ўтвораны ад назваў ягад і ягаднікаў. Яны называюць пераважна лясныя ўрочышчы і палі: *Бруснічнік* м. у л. (Паніквы Кам.), *Голубаўшчына* л. (Стайкі Бар.), *Калыново* п. (Навасёлкі Кобр.), *Маліна* хм. (Шышова Кам), *Малінава* ч. л., п. (Яўсімавічы, Заверша Кобр.), *Маліновэ місцэ* ч. л. (Рыцец Бр.), *Чарніцы* м. у л. (Забер'е Лях.), *Чырніччэ* п. (Верхалессе Кобр.), *Чэрніцко* л. (Альшаны Стол.).

Нешматлікую групу складаюць найменні ўрочышчаў, **суадносныя з агульнымі назвамі раслін**: *Ахрап'ёва Паляна* м. у л. (Жытлін Ивац.), *Велікі Мох* п. (Целяханы Ивац.), *Во мхэх* м. у л. (Краі Ивац.), *Гомх* б. (Сіманавічы Драг.), *Дзікі Мох* луг (Відзібор Стол.), *Малы Мшок* ур. (Выжлавічы Пін.), *Мохнатэ* б. (Краі Ивац.), *Моховіна* б. (*Запруды Кобр.*), *Моховэ Болото* б. (Ставы Кам.), *Травы* ч. в. (Павіцце Кобр.), *Траўкі* п. (Арэ-хаўскі Кобр.), *Умшары* л. (Багданаўка Лун.) і інш.

Мікратапонімы, **суадносныя з назвамі грыбоў**, звычайна называюць месцы ў лесе: *Бабскі Горы* ўч. л., дзе расце шмат грыбоў бабак (падасінавікаў) (Стойлы Пруж.), *Баровічок* ч. л. (Сіманавічы Драг.), *Зылыніця* м. у л., дзе растуць грыбы зялёнкі (Хаціслаў Мал.), *Козлоўка* л., у якім растуць грыбы казлякі (Лагішын Пін.), *Лісічнік* л. (Калоднае Стол.).

СПІС СКАРАЧЭННЯЎ І ўМОЎНЫХ АБАЗНАЧЭННЯЎ

Раёны:

Бар. – Баранавіцкі раён	Кам. – Камянецкі
Бр. – Брэсцкі раён	Кобр. – Кобрынскі раён
Бяроз. – Бярозаўскі раён	Лун. – Лунінецкі раён
Ганц. – Ганцавіцкі раён	Лях. – Ляхавіцкі раён
Драг. – Драгічынскі раён	Мал. – Маларыцкі
Жаб. – Жабінкаўскі раён	Пін. – Пінскі
Иван. – Іванаўскі раён	Пруж. – Пружанскі
Ивац. – Ивацэвіцкі раён	Стол. – Столінскі

Іншыя скарачэнні

б. – балота	узв. – узвышша
д. – дарога	узг. – узгорак
л. – лес	ур. – урочышча
м. у л. – месца ў лесе	уч. з. – участак зямлі
п. – поле	хм. – хмызняк
р. – роў	ч. л. – частка лесу
с. – сенажаць	ч. в. – частка вёскі

Літаратура

1. Глумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы: больш за 65 000 слоў / уклад.: І.Л. Капылоў [і інш.]; пад рэд. І.Л. Капылова. – Мінск: БелЭн імя П. Броўкі, 2016. – 968 с.